

אור שמח

הלכות גירושין פרק יב הלכה יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' יא - תשפ"ו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הלכה יב

אבד הגט¹, אף על פי שהבעל אומר לגירושין נתתיו לשליח וכו', הר"ז ספק מגורשת כו', ואפילו אמרה האשה בפני נתנו לו לגירושין ונתנו השליח לי וכו', אפשר שתעזי פניה וכו':

תמיה איך שייך אין האשה מעיזה בדבר שהבעל לא יודע

בגמרא (גיטין דף סד, ב)² וליהימנה לדידה מדרב המנונא, דאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת, חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה, הנ"מ היכי דליכא דקא מסייע לה אבל היכי דמסייע לה מעיזה ומעיזה. ויפלא בעיני המעיין, מאי שייך חזקה במידי דלא ידע לה בעל, דאטו בעל מנא ידע אם נאבד מן האשה או מן השליח, הוא אומר שנתן לשליח להולכה, אבל ממי יאבד מנא ידע. והנה רבינו כתב הדין היכי שהאשה אמרה בפני נתנו לו לגירושין ונתנו השליח לי וכו', הרי דפירש דמיירי כגון שהיא אמרה דבר שהבעל מצי למידע,

¹ ז"ל הרמב"ם (גירושין יב, יב) "אבד הגט, אף על פי שהבעל אומר לגירושין נתתי הגט לשליח, והשליח אומר נתתיו לה, הרי זו ספק מגורשת, שהרי הוחזקה אשת איש, ואין כאן אלא עד אחד ובעל, ואפילו אמרה האשה בפני נתנו לו לגירושין, ונתנו השליח לי, הואיל והבעל והשליח סועדין אותה, אפשר שתעזי פניה ושמה לא נתגרשה". עכ"ל הרמב"ם.

² גריסין בגיטין (סד, א-ב) "בעל אמר לגירושין ושליש אומר לגירושין והיא אומרת נתן לי ואבד, אמר רבי יוחנן: הוה דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים. ואמאי, וליהימנה לשליש! מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דלהימניה, וליהימנה לבעל, דאמר רב חייא בר אבין א"ר יוחנן: בעל שאמר גירשתי את אשתי - נאמן! מי קאמר גירשתי, ולימא: חזקה שליח עושה שליחותו! דאמר רבי יצחק: האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם, ומת שלוחו - אסור בכל הנשים שבעולם, חזקה שליח עושה שליחותו! הני מילי לחומרא, אבל לקולא לא. וליהימנה לדידה מדרב המנונא, דאמר רב המנונא: האשה שאמרה לבעלה גרשתני - נאמנת, חזקה אין האשה מעיזה פניה בפני בעלה! ה"מ היכא דליכא דקא מסייע לה, אבל היכא דמסייע לה - מעיזה ומעיזה" ע"כ.

ופירש רש"י וז"ל: "בעל אומר לגירושין - נתתיו לשליש למוסרו לה: גירשתי את אשתי נאמן - דמה לו לשקר הרי בידו לגרשה: מי קאמר גירשתי

ושייך בכהאי גוונא אין אשה מעיזה. אולם כפי מה שנראה מפרש בשליח קבלה³, וכפירוש הריטב"א, וכבר הארכתי בחידושי, וצ"ע.

סיכום: תמיה, איך אומר הש"ס, בבעל אמר לגירושין ושליש אומר לגירושין והיא אומרת נתן לי ואבד שתהיה נאמנת, דחזקה אין אשה מעיזה פניה בבעלה, מאי שייך חזקה בדבר שהבעל לא יודע, דמנין ידע הבעל אם נאבד מן האשה או מן השליח, הוא אומר שנתן לשליח להולכה, אבל ממי יאבד מנא ידע.

תמיה בסוגיא דנדרים

ונראה להתבונן בהך דאמר רב המנונא בנדרים (צא, א) ת"ש האומרת טמאה אני לך דאפילו למשנה אחרונה דתני לא מהימנא, התם הוא דמשקרה, דידעה דבעלה לא ידע בה, אבל גבי גרשתני דידע בה מהימנא, דחזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה. ולפלא, מאי ראייה ממשנתנו⁴, תמן באומרת טמאה אני לך יוצאת בגט, ולא שרינן א"א לעלמא, אבל כאן שלדברי הבעל הא לא גירשה וקא שרינן א"א

- שליח להולכה הוא דעבד: ונימא דחזקה שליח כו' - כיון דבעל נאמן דמסריה להאי על מנת לגרשה, נימא שחזקה שהשליח עושה שליחותו: אסור בכל הנשים - שמא זו קרובת ארוסתו שקדש לו שלוחו היא, אא"כ חזר שלוחו לומר לו פלונית קדשתי לך, או לא קדשתי לך שום אשה: לחומרא - כי הא דרבי יצחק" עכ"ל.

³ נראה שפירש רבינו הכי בדברי הרמב"ם, דדברי הרמב"ם מתחילים בהלכה הקודמת הלכה יא ושם פתח דבריו בשליח קבלה ומפרט את כל המקרים מתי השליח נאמן ומתי אינו נאמן והמשיך בהלכה יב דהיכא דאבד הגט וכו', משמע דאכתי מיירי בשליח קבלה, ואי מיירי בשליח קבלה לק"מ דהא היה לבעל לדעת שנתנו לשליח קבלה. ועיין בדברי הריטב"א שם.

⁴ פירוש: "ממשנתנו" כוונתו למשנה ראשונה, דמוכח בסוגיא דמשנה ראשונה שנאמנת לומר טמאה אני לך, יש ראייה דאשה שאומרת גרשתני נאמנת. וכוונת רב המנונא לומר, שיש ראייה ממשנה ראשונה, שהרי רק מטעם שמא נתנה עיניה באחר חזרו במשנה אחרונה לומר שאינה נאמנת, מחשש שמא עיניה נתנה באחר, אבל לולא טעם זה נאמנת, ומכאן ראייה שאשה שאמרה גרשתני נאמנת. אבל יש להקשות, מה ראייה היא, הרי לא שרינן אשת לעלמא על פי דבריה, אלא שהבעל נותן לה גט, אבל בהא דרב המנונא דאומרת גרשתני, יוצאה אשת איש בלא גט אפילו שהבעל אומר שלא גירשה והיא אשת איש.

אור שמח

הלכות גירושין פרק יב הלכה יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' יא - תשפ"ו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ראיה שאשה נאמנת לומר שבעלה גירשה, גם אם אינו יודע

הרי מייתי ראיה דמהימנא⁶ כאומרת טמאה אני לך, ורק שלא תהא עיניה נותנת באחר, (לכן) [ולא] דוקא כי אמרה במידי ידע לה בעל, (שלא שייך) [אלא] שלא תהא נותנת עיניה באחר, ושוב הכא צריכה להיות מהימנא אפילו במידי דלא ידע לה בעל, ומשני שאני הכא דמסייעי לה, לכן אפשר דמשקרא, ולכן גרע מתמן, כן נראה לצדד להקל הקושיא בזה. תורף דבר, דרב המנונא מייתי ראיה דקא חזינא דמהימנא באומרת טמאה אני לך, אף על פי שלא ידע להקל מילתא, ולא מצי למידע להכחישה, רק משום שמא נתנה עיניה באחר חששו חכמים, הא לאו הכי לא משקרה להפקיע מבעלה, וכאן ודאי לא שייך שלא תהא נותנת עיניה באחר, א"כ צריך לומר דמהימנא אפילו במידי דלא ידע לה בעל, והגמרא קיצרה בדברי רב המנונא.

סיכום: מהמשנה שאמרה שאשה נאמנת לומר טמאה אני למשנה ראשונה, מוכיח רב המנונא, שאשה נאמנת לומר גירשתני, וכיון שבאומרת נטמאתי אין הבעל יודע אם נטמאה, מוכח שנאמנת גם כשאני יודע.

תמיה על הרא"ש

ומטעם שכתבתי, דהגט הוא באופן שאם נטמאה יהא גט, הא אם משקרה שלא נטמאה ודאי לא הוה גט, יש לפקפק על דברי הרא"ש בפסקיו לנדרים (פי"א סימן ח') שכתב טעם⁷ דהלכה כרב המנונא עי"ש, ויש ליישב כמובן, ואכמ"ל, ודוק בכ"ז:

סיכום: הרא"ש מבאר מדוע נאמנת לומר גרשני בעלי, ולא חוששין שענינה נתנה באחר, כמו באומרת נטמאתי. ומתוך,

לעלמא, ורש"י פירש תמן דבאשת כהן מיירי, אך בכל המקומות בש"ס מפורש דלענין להתירה לעלמא קאי. ואין לומר דמיירי דיוצאת ע"י כפיה, וא"כ אם משקרה שלא נטמאה הוי גט מעושה, ופסול מן התורה, דז"א, דכיון דמספק אמרו חכמים דצריך להוציאה, תו הוה מעושה כדין וכשר, וצ"ע:

סיכום: הש"ס מביא ראיה ממשנה ראשונה דנאמנת לומר נטמאתי, שאשה שאמרה גרשתי והבעל אומר לא גרשתי יוצאת בלא גט. ומה ראיה היא זו, הא באומרת שנטמאה לא מתירים אשת איש לעלמא.

ישוב התמיה

ונראה לענ"ד דכל דמגרש מחמת שב"ד כופין אותו לגרש, סתמא דמלתא כי מגרש אדעתא אם נטמאה מגרש, אבל אם לא נטמאה אין ברצונו לגרש, ובכה"ג הוי גילוי דעתא דמוכחא דאינו צריך תנאים כלל, כמוש"כ תוספות ריש פרק השולח (גיטין לב, א ד"ה מהו) ובכתובות (דף צז, ב) ד"ה זבין ולא כו', דאף על גב דכתבו התוספות (גיטין מו, א ד"ה אי אמר) ביוצאת משום ש"ר דאמר משום ש"ר אני מוציאך דצריכה משפטי התנאים, ואין הגט בטל אם אשתכח דהשם רע הוי שקרא, שאני תמן דלא הוי עלה רק קלא, אבל כאן דהיא אמרה טמאה אני, ומשום הכי בית דין כופין, הוי כמתנה רק אם האמת עמה, אבל אם לא נטמאה, לא גמר בלבבו לגרש, ונמצאת שאינה מגורשת, ואפ"ה קא שרינן לה לעלמא, ושפיר מייתי ראיה דמהימנא⁵, ואמר דאפילו למשנה אחרונה מהימנא.

סיכום: הנותן גט בגלל שאמרה טמאה אני, אם באמת לא נטמאה אינו גט, דאומדנא דמוכח הוא שעל דעת כן נתן לה גט, ומכאן ראיה שאשה נאמנת לומר גרשתי, ומיושב התמיה הנ"ל.

⁵ פירוש: דאם לא נטמאה, הגט לא גט, ושרינן אשת איש לעלמא, מוכח שהיא נאמנת לגמרי להתירה לעולם, ממש כמו האומרת גירשני בעלי דמותרת לעלמא.

⁶ פירוש: יש ראיה שנאמנת לומר לבעלה גרשתי, כאשה שאומרת טמאה אני לך, שנאמנת אי לאו הטעם שענינה נתנה באחר, והרי כשאומרת נטמאת אני לך הבעל לא יודע אם נטמאת, מוכח שאפילו במקום שהבעל לא יודע אם משקרת, נאמנת האשה לפי רב המנונא. [א. ה. בהכרח יש ט"ס בדברי רבינו ותיקנתי]. וזה כוונת הגמרא בגיטין שאמרה שאשה נאמנת לומר לבעל

גירשתי אפילו שאין הבעל יודע, דבזה אין חשש שענינה נתנה באחר, שהרי הוא שלח לה גט, ולא באה ואמרה מעצמה טמאה אני.

⁷ ז"ל הרא"ש (נדרים יא, ח) "ועוד נ"ל טעם טוב דהלכתא כרב המנונא, דאפילו למשנה אחרונה היא תובעת שיגרשנה בעלה, וחישינן שמא נתנה עיניה באחר ותנשא לו אחר שיגרשנה בעלה, אבל ודאי חזקה שלא תאמר אשה לבעלה גירשתי להפקיע עצמה בטענת שקר מתחת בעלה להיותה באיסור אשת איש כל ימיה" עכ"ל. פירוש, היה קשה לרא"ש, הרי למשנה אחרונה חיישינן שאשה תאמר לבעלה נטמאתי אפילו שלא נטמאה, כי

אור שמח

הלכות גירושין פרק יב הלכה יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' יא - תשפ"ו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שבאומרת נטמאתי נשאת בגט. ולאור הנ"ל, גם בנטמאתי נשאת ללא גט. ויש לדחות, דמ"מ סברא, שהיא גרושה.

אמרה נתגרשתי בבית דין פלוני האם נאמנת

נסתפקתי באשה שבאה לפנינו ואומרת נתגרשתי בבית דין של פלוני, מי מהימנא בלא הרשאה ובלא עדים, מי אמרינן דהוי מילתא דעבידא לגלויי (בכורות לו, א), וכמו שאמרו בראש השנה (כב, ב) נאמן אחד לומר קדשו ב"ד את החודש. אמנם מצינן לומר דנוגע שאני, דאיהי בעיא להתיר את עצמה, ואף במילתא דעבידא לגלויי לא מהימנא, וכן כתב בשו"ת נוב"י (מהדו"ק אבן העזר) סימן כ"ז, דנוגע לא מהימן במילתא דעבידא לגלויי, והביא ראיה מהא דאמרו (יבמות מז, א) שאם אמר נתגרשתי בבית דין של פלוני צריך ראיה. והקשו עליו דהא אם לא נאמינו הוא עו"ג, ועו"ג לא מהימן אף במילתא דעבידא לגלויי. אך כוונתו, דנגיירנו עכשיו בפנינו, ואחרי זה נשאל פיו, ואם יאמר שנתגייר מקודם בב"ד של פלוני לא מהימן⁸, ואמאי, הא הוה מילתא דעבידא לגלויי, ואשכחן⁹ בסוף פ"ב דכתובות (כח, ב) דפליגי תנאי אם עו"ג ונתגייר מהימן, מי אמרינן דכיון דעו"ג הוא לא הוה דייק יעו"ש, הא אילו הוה דייק הוה מהימן במילתא דאושא מלתא

יעו"ש. אמנם בעדות אשה ודאי לא מהימן מי שראה בהיותו עו"ג שמת, ואף בכלל הפסולים אם הוחזרו אחר זה לכשרות נחלקו הפוסקים, ויעוין ש"ך חושן משפט סימן ל"ה סקט"ז. אמנם¹⁰ לקידוש החודש לא דמי, דצריך ב"ד לקדשו, אבל בסידור גיטין, דכשר בלא ב"ד, וכיון דלא בעי ב"ד, דלא כהאור זרוע בזה¹¹, תו לא שייך דמירתתא שיגלה הדבר, שתתנצל אח"ז שלא היה בפני ב"ד, ולא רמיא אנפשיהו למידק, ובלא זה לא דמי לקידוש החודש, ששם עבידי ב"ד דמפרסמי, ושולחין שלוחים לפרסם, משא"כ כאן אל מי נוגע הדבר אם לא לה לכדה.

סיכום: יש להסתפק, אם אמרה נתגרשתי בבית דין פלוני אם נאמנת. דאע"פ שבמלתא דעבידא לגלויי ע"א נאמן, כמו קידוש החודש, יש להסתפק בזה אם נחשב עביד לגלויי, דאינו דומה לקידוש החודש מב' טעמים: א. דאין צריך בית דין לגרש. ב. דהבית דין לא מפרסם הגט כמו קידוש החודש.

דוחה ראיות לפשוט הספק

ולתקן דבכורות (דף לו, א)¹² דבכור זה נתן לי ישראל במומו לא דמי, דשם חששא בעלמא מדרבנן, ואטו הכהנים חשודים בודאי המה על

עדות שמעיד כשהיה גוי, על זה מביא ראיה, שאם מדייק נאמן להעיד עכשיו כשהוא גר על מה שהיה כשהיה גוי, ואם אמרינן שאינו משקר במלתא דעבידא לגלויי היה צריך להיות נאמן, וכיון שאמרו שצריך ראיה שהתגייר בבית דין פלוני, מוכח שאינו נאמן במילתא דעבידא לגלויי אם הוא נוגע.

¹⁰ פירוש: עכשיו חוזר לברר צדדי הספק, דאם נאמר שנאמן במילתא דעבידא לגלויי אפילו בנוגע - דלא כנודע ביהודה - מכל מקום יש להסתפק אם מה שמעידה שהתגרשה בבית פלוני הוי מלתא דעבידא לגלויי, דאינו דומה לקידוש החודש מב' טעמים: א. דאין צריך בית דין לגרש. ב. דהבית דין לא מפרסם הגט כמו קידוש החודש. ג. אבל אני תמה, דכיון שרבינו הסביר בטוב טעם ראיית הנודע ביהודה, אם כן מוכח דנוגע אינו נאמן במילתא דעבידא לגלויי. וצ"ע.

¹¹ בדברי האור זרוע הנ"ל עיין בנודע ביהודה מהדורא תנינא אבן העזר סימן קיד.

¹² ז"ל הגמרא בבכורות (לו, א) "אמר רב יהודה אמר רב: נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו. מאי טעמא, כל מילתא דעבידא לאיגלויי - לא משקרי בה אינשי" ע"כ.

עיניה נתנה באחר, לפי זה קשה מדוע אשה שאומרת לבעלה גרשתי נאמנת, אולי עיניה נתנה באחר, ומבאר הרא"ש דאינו דומה זה לזה, דכשאומרת טמאה אני היא תובעת גט כי אסורה עליו, [או אשת כהן באונס, או אשת ישראל ברצון], וחייב לתת לה גט, אם כן לא תעבור איסור אשת איש, אלא שאנו חוששין שאחרי שיתן לה גט תנשא לזה שחשקה בו, אבל באומרת גרשני בעלי מבקשת להתירה להנשא בלא גט, וזה לא חיישינן שאשה תעבור על איסור אשת איש להנשא בלא גט לאחר, בגלל שעיניה נתנה בו. והשתא, אם תאמר שאם באמת לא נטמאה, הגט לא גט, נמצא שאנו חוששין שבגלל שעיניה נתנה באחר אומרת שהיא טמאה, אבל באמת לא נטמאה, ומה יועיל הגט, הא לא הוי גט, ובאמת אשת שאיש נשאת בלא גט, ולפי היסוד הנ"ל נדחו דברי הרא"ש, אבל באמת יש לדחות, דאע"פ שבאמת הגט לא יהיה גט, אבל סתם נשים לא יודעות הלכות, אלא חושבת שאם קבלה גט היא פנויה, ואינה יודעת הלכות אומדנא דמוכח שמבטל הגט.

⁸ פירוש: ונפקא מינא, לכל הדברים שעשה בין הגיור בבית דין פלוני עד עכשיו, האם דינו כגוי או כגר.

⁹ פירוש: ואם תאמר, מכל מקום, אפילו שעכשיו הוא גר, הרי מעיד על מה שהיה לפני כן, ואם לא נאמינו היה אז גוי, ואין נאמן עכשיו שהוא גר על

אור שמח

הלכות גירושין פרק יב הלכה יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' יא - תשפ"ו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ויעמד בדין ויצא לחירות, מיגו דבידו לשחררו ע"י גט שחרור, ז"א, דהא בעל שאמר גרשתי אשתי אמרו (ב"ב קלה, א) חוש לה, ועוד למפרע אינו נאמן, ויכולים לומר דבאו לטובתו שנשתחרר למפרע, ולכך פירשו בתוספות, ומסתמא כבר נתפרסם הדבר שיצא העבד לחירות, אבל אי לא נתפרסם הדבר אינו נאמן לומר נשתחררתי בב"ד פלוני, אף על גב דהוי מילתא דעבידא לגלויי, ואף על גב שהרב מודה, למדין מזה מכש"כ לנידון דידן, דאשה לא מהימנא לומר נתגרשתי בב"ד של פלוני, אף אם הוי בעינן ב"ד לסידור גט, ואף אם הוי הבעל מודה שגרשה בפני ב"ד של פלוני, ודוק. ולפלא על הפוסקים בסימן רס"ז ביו"ד ובש"ך ס"ק צ"ו, שלא ביארו כל זה, דלכאורה דמי לאומר גרשתי את אשתי, ואולי דבר שבערוה חמיר טפי, ועבד לא הוי דבר שבערוה. ומצאתי בשו"ת מוהרשד"ם אריכות מחלוקת עם ר"א, יעו"ש בחלק יו"ד סימן קצ"ו קצ"ז. ובשו"ת מבי"ט ח"ב סימן קצ"ט, ובתשובת האלשיך סימן ג' האריכו אם דומה לאומר גרשתי את אשתי, יעו"ש ודוק. ואחרי זמן מצאתי בהשגות הראב"ד על הרי"ף בגיטין (כא, ב בדפי הרי"ף) גבי עשיתי עבדי בן חורין דכתב דנאמן הואיל דהוא איסור קל יעו"ש:

סיכום: בדין עבד שתובע את רבו על עינו, דטוען שקודם הפיל את שינו, כתבו התוס' "ומסתמא כבר נתפרסם הדבר שיצא העבד לחירות", מוכח שאם לא נתפרסם הדבר, אינו נאמן לומר נשתחררתי בב"ד פלוני, אף על גב דהוי מילתא דעבידא לגלויי

מומין, יעוין שם, דאמר אימור דאמר ר"מ לחששא בעלמא לאחזוקינהו מי אמר, ולכן מביא מדמאי דגם כן מדרבנן חששא בעלמא, דרוב ע"ה מעשרין הן, אבל כאן דבעיא שני עדים דבר תורה כמו כל דבר שבערוה היכי דאיתחזק איסורא, מי אמרו דנאמין לה, ודוקא במת בעלה, דמירתתא שלא תהא סופה חמור מתחלתו, דאתא גברא קמן וקאי התירוה חכמים משום עגונא, אבל הכא לא חששו לעגון, שתוכל להביא גיטה, או הרשאה מב"ד, או עדים שראו שנתגרשה. ועיין יבמות (צד, א) שאין נאמנים לומר שמתה אשתו שישא אחותה, משום דליכא עיגונא. שוב ראיתי בפתחי תשובה סימן קמ"ב שמביא דברי המחברים בזה. ובוזה אתי שפיר מה שהקשה בנוב"י מהך דב"ד של שמואל הרמתי (יבמות עז, א) דהוא וב"ד קיים, דשאני תמן דמפרסמי מלתא דא, דנפ"מ לכל העמוניות ומואביות שיבאו אחר זה להתירם לקהל, ובכי הא מלתא עבידי דמפרסמי, ומודיעים שנתבררה הלכה כך:

סיכום: אינו דומה להא דבכור זה נתן לי ישראל במומו, כי הוא רק חששא דרבנן. ואינו דומה למת בעלי, דחוששת שיחמירו עליה בסופה. אבל כאן תביא גיטה או הרשאה או עדים מבית דין.

ראיה מתוס' במרובה

והנה התבוננתי בתוספות פרק מרובה (ב"ק דף עז, א) תוך ד"ה אמר ליה אביי¹³, שהקשו אמאי משלמי העדים שאמרו שסימא עינו והפיל שינו, הא יכולים לומר לטובתו באנו, לשחררו, ותירצו דאיירי כשעמד בדין. ולכאורה¹⁴ כיון דטעין עמדתי בדין ושחררוני עפ"י סימיו עיני, הלא היה צריך להיות מהימן, דהוי מילתא דעבידא לגלויי, ומותר בבת חורין, ואי משום דהוי לאפוקי ממנו, דמפיק עצמו מיד הרב, ז"א, דהא הרב מודה, ואי משום דנאמין להרב באמרו שסימא עינו

על דמי עינו לא יהיה ממש בדבריהם ויודעים הם שיבאו עדים" עכ"ל.¹⁴ תוכן דבריו: אם נאמן לומר שעמד בדין בבית דין פלוני ושחררוהו שם, אין העדים הבאים להעיד ששחררו בגלל סימיו עין בתחלה, והפסיד דמי עינו, יכולים לומר שבאנו לטובתו לשחררו, שהרי גם בלא עדותם נאמן העבד לומר שסימא את עינו ויצא לחירות בבית דין פלוני, והרי גם האדון מודה בזה שסימא עינו בתחלה ויצא לחירות בעין, אלא שמע מינא דאין העבד נאמן לומר כן. ואין לומר שאינו נאמן כיון שבא להוציא ממון, דהיינו את עצמו מהאדון, דזה שסימא את עינו תחילה גם האדון מודה.

¹³ ז"ל התוס' (בבא קמא עג, ב ד"ה אמר ליה) "ואם תאמר, אי בב' כתות מוקמת לה לרישא, אמאי משלמי דמי עין לעבד, תקשה ליה כדפרכינן לעיל בתר דמפקי ליה לחירות דמי עין בעי לשלומי ליה, ויכולין לומר לטובתו באנו כדאמר בפרק היו בודקין (סנהדרין מא,). דיכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו, וי"ל דלמאי דמוקי לה השתא במיפך והזמה מסקינן דאיירי כשעמד כבר בדין, ומסתמא כבר נתפרסם הדבר שיצא העבד לחירות והרב בעצמו מודה, כדקתני שהרב אומר כך שעמד בדין, וכל עיקר שבאין לדין עכשיו, לפי שהעבד תובע דמי עינו ומזמין את הרב לדין, ורבו מודה לו דמי שינו, לכך כי אתו סהדי לא אתו אלא לגרע כחו של עבד, שאם יבאו עדים